

Ekonomická výkonnosť poľnohospodárstva SR - výňatok zo Zelenej správy

Poľnohospodárstvo, podľa predbežných údajov Štatistického úradu SR, dosiahlo za rok 2013 záporný výsledok hospodárenia pred zdanením, t.j. stratu -6,3 mil. €. Medziročne sa znížil výsledok hospodárenia o 41,3 mil. €. Klesla ekonomická výkonnosť poľnohospodárstva, čo sa prejavilo v znížení výnosov, ktoré bolo vyššie ako zníženie nákladov. Klesla pridaná hodnota o 43,4 mil. € (9,4 %) a dosahy regresívneho cenového vývoja poľnohospodárskych komodít sa premietli do ekonomiky výrobkov a následne do ekonomiky poľnohospodárskych podnikov.

Ani po desiatich rokoch členstva Slovenska v EÚ a prijatia SPP EÚ sa nepodarilo dorovnať podpory - priame platby v slovenskom poľnohospodárstve na úroveň krajín EÚ-15.

Výsledok hospodárenia ovplyvnili viaceré faktory, a to:

- rýchlejší pokles výnosov (20,3 %) ako nákladov (18,8 %),
- pokles tržieb z predaja vlastných výrobkov (4,3 %) pod vplyvom zníženia najmä tržieb z rastlinných výrobkov (10,9 %),
- regresívny cenový vývoj - cenový pokles výrobcov poľnohospodárskych výrobkov (4,9 %), tak rastlinných (11,5 %), najmä olejní (23,3 %) a obilnín (8,5 %), ako aj živočíšnych výrobkov (0,7 %),
- pozitívny cenový vývoj väčšiny rozhodujúcich živočíšnych výrobkov, najmä jatočných ošípaných (6,0 %), okrem slepačích konzumných vajec, ktorých ceny výrazne klesli (18,2 %),
- výrazná cenová disparita prejavujúca sa v roztváraní cenových nožníc, t.j. v poklese cien poľnohospodárskych výrobkov (4,9 %) a náraste cien vstupov - dodávok do poľnohospodárstva (3,6 %),
- rastúce ceny vstupov do poľnohospodárstva, najmä osív jarných obilnín, ovsu, hrachu a krmovín, kombinovaných hnojív, krmív pre zvieratá, veterinárnych služieb a poľnohospodárskych strojov a zariadení, okrem cien motorovej nafty a benzínu, ktoré klesli a mali tlmiaci efekt na rast cien vstupov,
- pokles poľnohospodárskej produkcie v hodnotovom vyjadrení (6,0 %), pri výraznom poklese živočíšnej produkcie (12,0 %) a miernejšom poklese rastlinnej produkcie (1,2 %),
- štruktúrou prevládajúca rastlinná výroba (58,4 %) pred živočíšnou (41,6 %),
- vyššia naturálna produkcia obilnín (12,4 %), cukrovej repy (28,0 %), olejní (34,8 %), ovocia (6,6 %) a zeleniny (20,0 %), s nárastom úrody takmer u všetkých plodín, okrem kukurice, zemiakov a krmných okopanín,
- vyššia naturálna produkcia hovädzieho dobytku (12,7 %), ale pokles produkcie ošípaných (2,6 %) a jatočnej hydiny (7,0 %),
- úspora nákladových faktorov, najmä nákladov na prácu, čo súviselo viac ako v predchádzajúcom roku s poklesom zamestnancov (7,4 %),
- vplyv klimatických zmien s premenlivým vývojom počasia v priebehu roka s lokálnymi dosahmi na

poľnohospodársku produkciu, na úrodu jesenných plodín, najmä cukrovej repy, slnečnice, zemiakov pestovaných bez závlah a kukurice na zrno,

- predaj - hedžing - komodít cez futures trh za vopred stanovené ceny,
- nižšia realizácia produkcie a zvyšovanie zásob poľnohospodárskych produktov (4,6 %),
- nesystémové riešenie dane z nehnuteľností, najmä dane z pozemkov,
- podporná politika, najmä priame platby ako dôležitá súčasť príjmov a zabezpečenia úverov.

Výnosy dosiahli úroveň 1 883,1 mil. €, čo bolo o 479,8 mil. € menej ako pred rokom, čo bolo ovplyvnené nielen nižšou produkciou, najmä komodít rastlinnej výroby, ale aj pokračujúcim dovozom komodít živočíšneho pôvodu, a to nielen doplnkových sortimentov, a takých komodít, ktoré sú slovenskí poľnohospodári schopní vyrobiť. Dovozy hotových potravinárskych výrobkov a zvyšujúcim sa vývozom prvotných poľnohospodárskych surovín sa oslabuje poľnohospodárska výroba, čo prispieva k poklesu zamestnanosti a k zníženiu podielu domácej produkcie na slovenskom trhu.

Tržby za predaj vlastných poľnohospodárskych výrobkov dosiahli 1 515,6 mil. €, z toho za predaj rastlinných výrobkov 804,9 mil. € a predaj živočíšnych výrobkov 710,7 mil. €. Medziročný pokles tržieb o 4,3 % súvisel najmä s poklesom tržieb za rastlinné výrobky (10,9 %), pretože tržby za živočíšne výrobky vzrástli (4,3 %).

V početnosti podnikov dominovali ziskové podniky s podielom 64 %, ktorých podiel sa medziročne znížil o 9 p. b. Výška výsledku hospodárenia, prepočítaná na podnik, dosiahla v priemere -5 tis. € straty. Pretrvávali rozdiely vo výsledku hospodárenia medzi podnikmi v rozdielnych prírodných podmienkach a v právnych formách.

Podniky, v snahe dosiahnuť priaznivejší výsledok hospodárenia, znižovali podobne ako v predchádzajúcich rokoch nákladové faktory, predovšetkým pracovné náklady, poklesom zamestnancov o 3,8 tis. osôb (7,4 %), a to najmä v obchodných spoločnostiach. Poľnohospodárske podniky uplatňovali flexibilitu uvoľňovania a zamestnávania pracovných síl vzhľadom na sezónnosť a štruktúru výroby. Investície prostredníctvom Programu rozvoja vidieka 2007-2013 prispeli k obnove materiálo-technickej základne a odrazili sa v zníženej potrebe pracovných síl aj v roku 2013.

V roku 2013 nielen pretrvávali, ale výrazne sa v priemere prehĺbili rozdiely vo výsledku hospodárenia medzi poľnohospodárskymi družstvami a obchodnými spoločnosťami. Úroveň výsledku hospodárenia na ha poľnohospodársky využívanej pôdy dosiahla v priemere stratu -5,3 €, kým v predchádzajúcom roku to bol zisk 34,1 € na ha p. p.

Znížil sa podiel ziskových podnikov. Vyšší podiel ziskových podnikov dosiahli obchodné spoločnosti (71 %) ako poľnohospodárske družstvá (50 %). Obchodné spoločnosti skončili hospodárenie s kladným výsledkom hospodárenia (23,8 €/ha-1 p. p.), ktorý sa medziročne znížil o 62 %. Poľnohospodárske družstvá vykázali stratu (-37,81 €/ha-1 p. p.). Podpory boli poskytnuté podľa rovnakých kritérií a podmienok obidvom právnym formám, tak poľnohospodárskym družstvám ako aj obchodným spoločnostiam.

Pretrvávajúce diferencie vo výsledkoch hospodárenia medzi poľnohospodárskymi družstvami a obchodnými spoločnosťami boli spôsobené aj doznievajúcimi vplyvmi vzniku obchodných spoločností, ktoré väčšinou vznikli z bonitných častí majetku poľnohospodárskych družstiev, bez prevzatia adekvátnych záväzkov voči bankám a obchodným partnerom ako aj bez vyrovnania podielov, čo predurčilo nižšiu nákladovosť výroby.

MPRV SR